276. Kun palkka panta'isi.

Lauloa minä lupasin,
lauloa iloista virttä,
virttä veisata suloista,
kaunistaki kaikotella.
Laulaisinki, taitaisinki,
kun olutta tuota'isi,
pikarin pieltä'isi,
sarkoin saatatelta'isi,
kun tuotais olutta tuoppi,
toinen taaria parasta,
voita, leipeä lisäksi,
kanssa tuoresta kaloa;
tahi kun palkka panta'isi,
talari taritta'isi,
talari joka sanalta,
tolppa toiselta sanalta,
loutu kielen käännynnältä,
kaksi kaikelta pelilta.
Laki laulun lankeavi,
runon kulkku kuivettuvi,
rahatonta laulamista,
kullatonta kukkumista.

---

277. Siitä sinne tie menevi.

Laulun tieän, ehk' en laula,
oksat karsin, tien osoitin
nuorisolle nousevalle,
kansalle kasuavalle.
Siitä sinne tie menevi,
rata uusi urkenevi
paremmille laulajille,
taitavammille runoille,
nuorisossa nousevassa,
kansassa kasuavassa.

---

278. Noita laulan, joita taian.

Minä, mies vähäväkinen,
uros heikkohengellinen,
en ole iso iältä,
vahva varren kasvannolta,
vaan kuitenki, kaikitenki,
jos ei muut lihavat laula,
verevämmät vierettele,
niin mä laulan, laiha poika,
kuiva poika, kuikuttelen.
Laulan laihoilta lihoilta,
kupehilta kuuttomilta
tämän iltasen iloksi,
tämän päivän päätteheksi.
Noita laulan, joita taian,
ennen kuultuja kujerran,
ennen saatuja sanoja,
opituita ongelmoita,
taaton saamia sanoja,
vanhemman varustamia.
Niit' ennen isoni neuvoi,
oma vanhempi opetti
kahen tietä käyessämme,
kolmin kolkutellessamme.
Ei sanat salahan joua
eikä luottehet lovehen,
mahti ei mene maan rakohon,
vaikka mahtajat menevät.
Tuo oli laulaja ikuinen,
virren porras polvuhinen,
tuop' on vanha Väinämöinen,
toinen seppo Ilmarinen,
kolmas Lieto Lemminkäinen,
seki kaunis Kaukomieli,
Pohjan neiti neljäntenä,
Pohjan neiti, Pohjan akka,
viies Antero Vipunen,
se kuues Kaleva vanha.
Viel' oli nuori Joukahainen,
vielä muitaki monia,
joit' ennen isoni lauloi,
oma vanhempi opetti.
Onko niin elikkä toisin
eli muite jomminkummin? —
Sampo ei puuttunut sanoja

eikä Louhi luottehia;
Sampo vanheni sanoilla,
lahoi Louhi luottehilla,
virsillä Vipunen kuoli,
leikin lyöen Lemminkäinen.

---

279. Lapset tässä laulelevat.

Ei ole tässä ennen ollut
eikä varsin vasta liene
laaullista laulajata,
kunnollista kukkujata.
Ei ole kuultu eikä nähty
sinä ilmoissa ikänä
parempata laulajata,
tarkempata taitajata.
Lapset tässä laulelevat,
suukurjat kujertelevat,
suusta kuin sulan kynästä,
päästä kuin pärehen päästä.
Lapset tässä laulelevat,
suitansa sovittelevat,
niinkuin kahta kannikkoa,
kolmia kovasimia.
Lapset tässä laulelevat,
säveltänsä säätelevät
oven suussa, pankon päässä,
kolmen koukun kääntimellä.
Ei ole lasten laululoista,
kurjien kujertamista.
Valehia lasten laulut,
tyhjiä tytärten virret.
Itse lähtenen runoille,
laikahtaen laulamahan,
aukaisen sanaisen arkun,
virsilippahan viritän
poikkipuolin polvilleni
enkä viitsi viisastella,
sanon tarkkoja tosia,
joit' ei laula kaikki lapset,
ymmärrä yhet urohot
eikä pojat puolinkana,
sinä ilmoissa ikänä,
kuuna kullan valkiana.
Kun aika tosin tulevi,
päivä liitolle lipuvi,
käännän väärin vaatteheni,
murrin turkkini muserran,
laulelen Lapin sanoja,
Viron virsiä vetelen.
Mie olen uinut umpilammit,
koirankieliset kokenut,
viipynyt Lapin livuilla,
kotapoikien poluilla.

---

280. Omat on virret oppimani.

Ei ole seppä sen parempi
eikä tarkempi takoja,
jos syntyi sysikeolla,
kasvoi hiilikankahalla.
En ole opissa ollut,
käynyt mailla mahtavien,
samonnut Lapin saloja,
souellut Viron vesiä.
Omat on virret oppimani,
omat saamani sanaset,
tiepuolista tempomani,
risukoista riipomani,
pajukoista poimimani,
vesoista vetelemäni,
kanervoista katkomani,
päästä heinän hieromani.
Kun olin piennä paimenessa,
lassa karjan kaitsijana
metisillä mättähillä,
kultaisilla kunnahilla,
kirjavaisilla kivillä,
paistavilla paateroilla,
tuuli toi sata sanoa,
tuhat ilma tuuitteli,
virret aaltona ajeli,

JÄLKILAUSE

Kantelettarén yhdeksänteen painokseen.

Kantelettaren teksti esiintyy yhdeksännessä painoksessa jonkin verran korjattuna. Oikeinkirjoitus on nykyaikaistettu ja välimerkintää tasoiteltu. Kieliasua on normaalistettu pitäen mallina nykyistä Kalevalan tekstiä. Siten on korjattu joukko äänne- ja muoto-opillisia murteellisuuksia — mikäli runomitta ei ole ollut esteenä —, esim. *aukasen, aamusin, vienonen, kuulusa, kirjottaa, ilotse, kurkia* (kurkea), *lähtiäksensä* (sellaiset *ia*-loppuiset nominit kuin *hopia, soria, ylpiä* on kuitenkin säilytetty), *tautia* (tauteja), *nosta* (nousta), *mihen* (mihin), *joki* (joku), *iäni* (ikäni), *kanarva* (kanerva), *korenta* (korento), *rukehinen* (rukihinen), *kakla, kakra, kopra, otra, kierrähtävi* (kierähtävi), *saaha* (saa'a), *posi* (poti), *elkäte* (elkätte), *ellös kilkkao* (kilkatko), *kyläratti* (kylänratti), *omenakukka* (omenankukka), *silmävääntelöissä* (silmänvääntelöisssä). Lönnrotin alkulause on julkaistu aivan muuttamattomana. J. Krohnin kirjoittamasta sananselitysten esipuheesta, joka on otettu kolmannesta painoksesta, on poistettu viittaukset runoihin, jotka esiintyvät vain mainitussa painoksessa. Sellaisia selityksiä, jotka koskevat nykyään kirjakielessä yleisiä sanoja (esim. *etäälle, evätä, hepo, huuhtoa, kiuru, opastaa*), on pyyhitty. Jokunen tarpeelliselta näyttänyt selitys on lisätty. Selityksissä esiintyvät venäläiset sanat on transskriboitu.

Melkein kaikista korjauksista on ollut tilaisuus kysyä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kielivaliokunnan mieltä, ja valiokunta on ne hyväksynyt.

Helsingissä syyskuussa 1937.

E. A. Saarimaa.

Aineisto.